

die kwakzalvers binden, iets waar ook ik en anderen in de toekomst voor moeten oppassen. Het is niet genoeg als ik zelf niet dwaal, ik moet ook een ander niet op een dwaalspoor brengen. En om op dat laatste punt terug te komen, U merkt daarom terecht op dat er bepaalde dingen in dat boek van mij ontbreken, in het bijzonder een duidelijk blijk van mijn godvruchtigheid. Op Uw aansporing en aanwijzing zal ik deze in de toekomst niet in mijn hart besloten houden, maar duidelijk in mijn geschriften uitdragen en uit laten komen. Gezien de huidige onzekere situatie en de veelheid aan meningen heb ik dat vroeger maar weinig gedaan (als U de werkelijke reden wilt weten) uit angst om te kwetsen. Maar ik ga met U mee, ik laat mij volgaarne door van der Beken naar deze kalme zee meeslepen. Wat ik U nog zeggen wil, zeer geachte Heer, weest overtuigd van mijn oprechte gevoelens van liefde en waardering voor U en voor de aloude Waarheid.

Wat Dousa betreft, ik kan U eveneens verzekeren dat hij een zeer evenwichtig en voortreffelijk man is, en zeer op U gesteld. Plantijn is weer terug in de stad, we hopen dat we van hem iets zullen horen over Uw literaire werk. Weet dat dit door ons meer gewaardeerd wordt dan ik in Uw bijzijn uitspreek.

Met verschuldigde hoogachting,

Ik zou het zeer op prijs stellen als U de groeten wilde doen aan Dominicus Lampsonius, van wie ik een brief gekregen heb, maar niet wat hij erin toegezegd heeft, en ook aan Laevineius, de zoon van Uw zuster.

Brief van Lipsius aan Henricus Ranzovius, koninklijk gouverneur, 13 februari 1585
(*Hotomanorum ... epistolae*, Amsterdam 1700, p. 440-442)

Hooggeachte Heer,

Alleen al Uw voornemen om te schrijven zou ik als een weldaad beschouwd hebben, laat staan deze brief zelf die U zo vriendelijk aan mij en zo eervol over mij geschreven hebt. Uw oordeel dat ik terecht mij niet veel van de publieke opinie aantrek en bij de voorname elite steun en instemming zoek, heeft mij groot genoeg gedaan. Wie zou er trouwens onder de hooggeplaatsten door mij hoger geacht worden dan Ranzovius? Zie, Uw

familie is van de hoogste adel, Uw naam is zeer beroemd en Uw geestkracht en geleerdheid zijn beide allervoortreffelijkst! Voor de combinatie van al deze dingen zou ik niet gemakkelijk in Europa iemand kunnen vinden, die ik naast U, laat staan boven U zou stellen. Dat U mijn werk *Over de Standvastigheid* prijst en het een nuttig en heilzaam boek vindt, is niet zozeer strekend voor mijn eergevoel (daar ben ik te oud voor), neen, ik ben God dankbaar, die door mij heeft willen bewerken dat het boek bij de juiste mensen waardering vond, terwijl alle mensen er baat bij vonden. Wij leven immers, naar mijn mening, met geen ander doel dan om elkaar in deze maatschappij met raad en daad bij te staan. Zoals de maan het licht dat zij van de zon ontvangen heeft, naar de hele wereld terug laat stromen, zo handelen wij met de gaven die wij van God verkregen hebben. Ik moet bekennen dat ik door U er toe aangezet word om dit met nog meer geestdrift te doen, zoals ik soms ook word afgeremd door anderen, wier meningen niet uit zo'n zuiver gemoed stammen. Want dat boek (dat mijn eersteling in dit serieuze genre is, want mijn andere publikaties zijn eerder wetenschappelijk dan filosofisch te noemen) – wat een reacties of liever valse beschuldigingen heeft me dat opgevoerd! En wel speciaal van hen, die, beschermd door het schild van het geloof, hun onbeschaamde kritiek des te vrijer uitoefenen; bedienaren noemen zij zich, en dat zijn ze, maar meestal van hun eigen emoties, niet van het heilig en goddelijk Woord. Vlot van tong zijn ze, maar hun leven en gedrag zijn ontaard. Zoals een fluitspeler een passend en fraai geluid laat klinken maar niet met zijn eigen stem, zo brengen die lieden de schitterende klanken en woorden van de godsdienst ten gehore, maar niet vanuit hun hart. Ik bedoel bepaalde heren, die, zelf van binnen pikzwart, zich schijnheilig in het witte gewaad hullen. Maar laat ik ze niet allen over één kam scheren! Er zijn onder hen vele goede, dat geef ik toe, die ik respecteer en zelfs vereer, 'theologen' in hun leven en in hun woord, van binnen en van buiten bedienaren van de goddelijke glorie. Zoals in Uw Noordelijke moerassen de sneeuw witte Zwaan zingt en zal blijven zingen (ik bedoel Chytraeus), die, minnaar van de ware vrede, deugd en geleerdheid, voor mij niet zonder reden een van de zeldzame, grote figuren is. Zijn goedkeuring is mij even lief als de kritiek van die anderen. Maar zoals purper, de schoonste kleur die er is, stieren driftig en strijdlustig maakt, zo worden sommigen van hen door de kleur van de deugd tot woede gebracht. Maar het is een sterke kleur in mij, die, naar ik hoop, niet zal verwateren of verschieten onder